

ПЕРЕЛІК ПРОБЛЕМ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Сергій Олексійович ЛИСКОВ,
*здобувач Міжрегіональної Академії
управління персоналом*

За останні роки законодавство щодо діяльності суб'єктів податкової служби було неодноразово реформовано, однак результати реформ є доволі неоднозначними, як в контексті адміністративної реформи, так й для податкової системи України. Здійснюючи аналіз попереднього законодавства, О. З. Сідорська наголошувала на його ефективності та на тому, що діяльність податкової служби направлена у вірному напрямі, а також вказувала на обов'язковість підвищення довіри з боку суспільства до податкових органів, розвитку податкової культури серед працівників державних органів та платників податків [1, с. 114]. На сьогодні, стан адміністративно-правового регулювання суб'єктів податкової служби потребує значно більших удосконалень. Дослідження вірності напряму регламентації діяльності таких суб'єктів є доволі складним, адже швидкість та кількість змін до законодавства не дозволяють визначити навіть спільний вектор реформування, тому фактичні наслідки для податкової системи, які очікував законодавець при здійсненні реформування, можуть ще й навіть не настати.

Визначаючи концептуальні напрями вдосконалення діяльності податкових органів, Д. В. Крилов зазначає про «публічно-сервісний контекст діяльності», який проявляється у створенні нової Концепції розвитку на 2020-2025 роки, що, також, пояснюється невідповідністю існуючих концептуальних напрямів фактичним сучасним тенденціям розвитку податкової служби та проведеного розподілу ДФСУ на два різних органи. Ще одним кроком, на думку автора, має стати створення Програми покращення ДПСУ, у якій буде розміщено

план діяльності для законодавця щодо удосконалення публічно-сервісних послуг, особливо щодо кадрового, технічного, інформаційного та фінансового забезпечення виконання повноважень та створення окремого порядку запобігання й протидії корупції [2, с. 35-36]. Тобто, проблемою сучасного стану адміністративно-правового регулювання суб'єктів податкової служби є невідповідність реформ запропонованій концепції. У даному випадку, негативним є не сама невідповідність, а недостатність засобів забезпечення діяльності в межах плану розвитку зазначеного у концепції. У більшості випадків, Концепція, не зважаючи на юридичну силу, сприймається як програмний документ, а тому жодних гарантій її втілення не встановлено. Тому, пропозиція щодо затвердження Програми покращення ДПСУ є доволі дискусійним питанням, адже примушення до підписання певного закону буде тиском на діяльність законодавчого органу, що є порушенням закону та принципів права, а відсутність правового забезпечення надасть прийнятій Програмі декларативного характеру. Однак, виділені проблеми щодо кадрового та організаційно-технічного забезпечення дійсно потребують розв'язання, що можливо зробити шляхом внесення змін до уже чинного законодавства та більш чіткого формулювання обов'язків для осіб, які посідають адміністративні посади.

Шляхами розвитку податкової служби, на думку А. С. Пілюсова, є наступні: покращення технічного стану, підвищення кваліфікації працівників, збільшення комп'ютеризації служби, а також розвиток податкової політики [3, с. 182]. Тобто, однією із основних проблем є організаційно-технічне забезпечення діяльності суб'єктів податкової служби. В контексті адміністративно-правового регулювання, розв'язання наведеної проблеми полягає у передбаченні таких інструментів виконання повноважень, що відповідали б реальним умовам праці, а також створення плану поступової модернізації умов праці та забезпечення його виконання, що може відбуватися шляхом створення окремого фонду. Розглядаючи кваліфікацію працівників як проблемний аспект, слід розподіляти її на проблему відсутності спеціальних знань та практичних навиків для виконання

покладених обов'язків, що особливо стосується контролю та розслідування корупційних проявів, а також на проблему недостатнього рівня правосвідомості, що впливає на виникнення корупційних відносин у внутрішній та зовнішній діяльності суб'єктів податкової служби й знижує якість надання адміністративних послуг. Щодо покращення податкової політики, то як і у випадку з економічною стабільністю, вплив буде мати опосередкований характер, адже адміністративно-правове регулювання має бути достатньо незалежним задля нівелювання негативних проявів у політиці чи економіці.

Ю. В. Даниленко зауважує, що у податковому законодавстві поняття податкової консультації зводиться до «тлумачення норм даного законодавства, безоплатності та можливості застосування лише контролюючими органами». Із точки зору автора, це є неприйнятним з огляду на ринковий характер послуги та світової практики податкового консультування, де існують й приватні послуги [4, с. 6]. Податкове консультування є одним із завдань, що наближають діяльність суб'єктів податкової служби до нових тенденцій та принципів публічного адміністрування. Завдяки публічному консультуванню можливо збільшити довіру з боку населення та, відповідно, зменшити рівень порушень, що були здійснені через незнання чи технічні помилки. Проблема в адміністративно-правовому регулюванні податкових консультацій полягає у тому, що у податкових консультаціях надається інформація, яка дублює законодавчі положення, коли потрібно допомагати платнику податків саме в його конкретній ситуації. Крім того, сама податкова консультація не визначена, як пріоритетна для діяльності суб'єктів податкової служби, а отже її здійснення відбувається недостатньо кваліфікованими особами, що найперше, стосується рівня комунікації та ставлення вповноважених осіб до платників податків, які звернулися за допомогою.

У своєму дослідженні І. А. Гринджук виділяє цілий ряд проблем діяльності суб'єктів податкової служби та пропозицій щодо їхнього вирішення, серед яких удосконалення та розвиток способів оцінювання ефективності роботи податкових органів; розвиток інформаційно-комунікаційних технологій через залучення громадсь-

кості та застосування електронного управління та урядування; проведення роз'яснювальної роботи щодо спілкування із платниками податків та посилення консультативно-інформаційних підрозділів разом із контролем за довільним тлумаченням податкового законодавства; подолання корупційної кризи у контрольно-наглядових органах шляхом обов'язкового декларування валютних рахунків, джерел походження коштів, поширення автоматизації, скорочення персональних контактів; встановлення персональної відповідальності та негативного ставлення до порушень; формування окремого проф-орієнтованого відділу антикорупційного контролю [5, с. 4]. Наведені пропозиції ще раз підкреслюють багатоаспектність діяльності суб'єктів податкової служби, що у правовому регулюванні призводить до негармонічності у погодженні різних елементів профільного податкового законодавства. Проблема корупції особливо актуальна для податкових органів, адже випадки порушень стосуються, як бізнесу, так й фізичних осіб, тому уникнення притягнення до юридичної відповідальності стає стимулом для вступу в протиправні корупційні відносини, а самі вповноважені особи лише заохочують їх виникнення. Проте, створення спеціальних внутрішніх відділів є дещо спірним, адже відсутні гарантії їх незалежності та неупередженості, а тому ефективність їхньої діяльності може бути низькою, тому такі відділи можуть стати засобом неправомірного тиску на інших працівників. Щодо оцінювання роботи суб'єктів податкової служби, то достатнім є прийняття міжнародних стандартів управління та його оцінювання, норми яких є найбільш універсальними, що допоможе уникати випадків невірної тлумачення. Також, використання міжнародних стандартів дозволить адаптувати національне законодавство до їх положень, що дозволить підвищити якість правового регулювання та зменшити ризики низької якості юридичної техніки написання нормативно-правових актів.

Зі свого боку, А. Г. Уліцький пропонує створити «аналітичні центри» при кожному із суб'єктів податкової служби та «єдиний аналітичний центр» для центрального органу виконавчої влади, що будуть зосереджені на наступній діяльності: збиранні та узагальнен-

ні інформації; класифікації «груп ризиків»; виявлення основних шляхів вчинення злочинів; проведення інформування уповноважених органів; проведення аналізу різних економічних ринків; прогнозування змін до законодавства та формування стратегій й тактик на порушення [6, с. 94]. Створення аналітичних центрів пов'язане із ідеєю спільного управління суб'єктами податкової служби, яке важко здійснювати через розрізненість векторів діяльності. Аналітичні центри, дійсно, допоможуть впорядкувати діяльність, а їх напрацювання до законопроектів будуть поєднувати міжнародні тенденції та сучасні українські реалії. Проте, в контексті порад для контрольно-наглядових органів їх діяльність потребує уточнення, адже надання порад ще не означатиме застосування їх на практиці, а отже така діяльність не матиме практичної цінності. Не виконання порад пов'язане, як із нерозумінням працівниками суб'єктів податкової служби поданого матеріалу, так й небажанням їх застосовувати через звичку користуватися старими методами. Не менш шкідливим фактором у даному аспекті є корупція.

Тож, сучасний стан адміністративно-правового регулювання суб'єктів податкової служби характеризується цілим рядом проблем пов'язаних, як із недоліками податкового, так й адміністративного законодавства. Хоча проаналізовані нами наукові пропозиції по вдосконаленню є обґрунтованими та доречними, через хаотичність та спонтанність реформ їх неможливо застосувати без пристосування до нового законодавства. Разом з тим, сутність окремих зауважень залишається й актуальною досі, що найбільше стосується наближення до європейського законодавства, використання міжнародних стандартів контролю та оцінювання якості роботи, підвищення автоматизації. Ураховуючи проаналізовані науково-теоретичні зауваження та попередньо проведені дослідження суб'єктів податкової служби, до проблем сучасного стану адміністративно-правового регулювання суб'єктів податкової служби слід віднести наступні:

1. Потреба у розвитку швидкої електронної комунікації суб'єктів податкової служби з платниками податків;

2. Низька забезпеченість внутрішньої антикорупційної діяльності суб'єктів податкової служби;
3. Неузгодженість законодавства щодо діяльності суб'єктів податкової служби;
4. Повільна адаптація адміністративно-правового регулювання до сучасних тенденцій та концепцій.

Список використаних джерел:

1. Сідорська О. З., Кміть В. М. Роль податкових органів України у підвищенні ефективності податкової дисципліни та культури платників податків. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2013. № 4(1). С. 111-115.
2. Крилов Д. В. Концептуальні засади вдосконалення адміністративно-правового регулювання публічно-сервісної діяльності Державної податкової служби України. *Актуальні проблеми держави і права*, 2019. № 84. С. 167-171.
3. Пілюсова А. С. Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих учених «Молода наука 2019». Запоріжжя: ЗНУ, 2019. С. 181-182
4. Даниленко Ю. В., Оганесян Р. Е. Вітчизняна та зарубіжна практика регулювання податкового консультування. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*, 2015. № 2. С. 85-103
5. Гриджук І. А. Удосконалення механізму реалізації державної політики щодо здійснення податкового контролю. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, 2018. № 11. С. 1-5
6. Уліцький А. Г. Шляхи удосконалення правоохоронного напрям у діяльності державної фіскальної служби України для ефективної протидії контрабанді та порушенням митних правил. *Держава та регіони*, 2018. № 2. С. 90-96